

Empúries, un museu a l'aire lliure

El recinte de la ciutat greco-romana d'Empúries esdevé aquests dies centre d'atracció científica. La constitució d'un Consorci que aplegarà una àmplia representació institucional, un projecte de remodelatge avaluat en més de 1.000 milions de pessetes, i una experiència tecnològica pionera, són les referències d'un marc on conviuen aquests dies la història clàssica i les noves tecnologies.

Blanca Lucas

El Conjunt Monumental de les Ruïnes d'Empúries, gestionat directament per la Diputació de Barcelona, serà gestionat a partir d'octubre per un Consorci integrat per un ampli nombre d'institucions: Diputació de Barcelona, Ajuntament de l'Escala, Generalitat de Catalunya, Ajuntament de Barcelona, Ministeri de Cultura i Comunitat Europea. La creació del Consorci comportarà un remodelatge del Conjunt avaluat en més de 1.000 milions de pessetes. L'entrada de la flama olímpica dels Jocs de 1992 pel port d'Empúries ha fet de detonant del projecte de remodelatge d'un conjunt arqueològic únic pel seu interès (l'única ciutat grega ubicada a la península) i el més visitat del territori de l'estat (300.000 persones per any), les investigacions del qual daten des de l'any 1908.

El projecte contempla la reforma del museu, la restauració dels monuments ja excavats i un programa d'investigació centrat fonamentalment en la ciutat grega.

El Conjunt Monumental (Museu i recinte de les excavacions) depèn institucionalment de la Diputació de Barcelona i funcionalment del Museu Arqueològic de Barcelona, propietat de la Diputació; la direcció d'aquest museu ha implicat sempre la direcció del Museu d'Empúries. Aquest ha estat el seu funcionament des de finals de la guerra civil. La necessitat d'investigació i excavacions constants del recinte es va fer evident des de l'any 1985, en què l'arqueòleg Enric Sanmartí, responsable de les excavacions, abandonà els càrrecs tècnics que tenia a la Diputació per abocar-se *in situ*, amb la col·laboració de dos arqueòlegs més, a un treball d'investigació científica que desenvolupava des de feia 15 anys, en períodes estiuencs.

L'empenta en els treballs d'investiga-

DOMÈNEC UMBERT

La reforma del museu i la restauració dels monuments, entre els projectes que es volen endegar.

ció, la implicació dels JJOO, i com a conseqüència, el reconeixement de la necessitat de remodelatge d'un conjunt de reconegut interès però mancat dels recursos suficients, ha comportat la creació d'aquest nou Consorci, encara en fase de formalització. El pressupost de la Diputació de Barcelona (30 milions, 1989) ha resultat ser més que insuficient. Amb la nova forma jurídica, les entitats que l'integren col·laborarien en el manteniment, despeses per investigació, excavació i tasques de difusió.

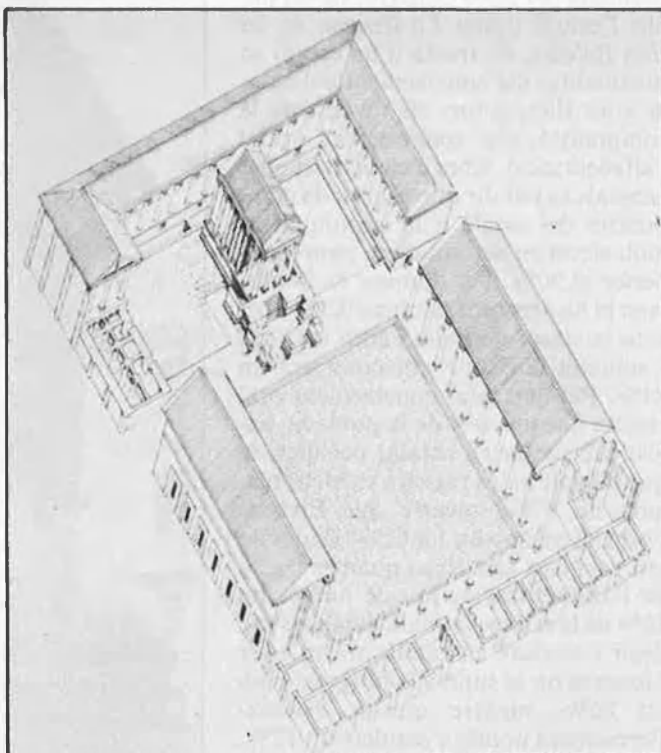
Voltada de muralles

Això no obstant, l'aportació econòmica institucional pot permetre la dotació d'un equip permanent de fotògrafs, restauradors, dibuixants i topògrafs, i la possibilitat de crear una autèntica biblioteca que resoldria la manca de difusió. L'objectiu final del projecte, segons Enric Sanmartí, seria

«potenciar des d'Empúries un centre empordanès important de dinamització de la investigació del Patrimoni». L'arqueòleg ha centrat, des de 1985, les tasques d'excavació en la part més meridional de la ciutat grega, treball que ha permès descobrir una seqüència de muralles a partir de la datació de la més externa (s. II a.C.), que passava per ser la més antiga de la ciutat. Successivament, s'ha anat descobrint una murallera del s. III a.C. i dues muralles més, datades en els s. IV i V a.C. «Pràcticament hi ha tota la ciutat grega per excavar. La història de la ciutat és a baix, fins al s. VI a.C., perfectament documentada», ha explicat Sanmartí.

Tecnologia punta aplicada al patrimoni

Empúries és un nom màgic, i una ciutat molt ben ubicada. Les llacunes i aiguamolls que l'envolten fan del

Conjunt Monumental d'Empúries un centre especialment idoni per les possibilitats que ofereix al satèl·lit artificial en l'estudi de l'evolució d'una ciutat clàssica. Potser aquest ha estat un dels motius que entre els dies 11 i 15 de setembre, Empúries esdevingui la seu d'un curset sobre teledetecció, organitzat per la Divisió d'Ensenyament Superior i Recerca del Consell d'Europa en col·laboració amb el Museu d'Empúries, i finançat per la Diputació de Barcelona amb la col·laboració d'altres institucions: Ajuntament de l'Escala, Generalitat de Catalunya i Ajuntament de Barcelona. També hi han col·laborat la Societat Catalana d'Arqueologia i l'Institut Cartogràfic de Catalunya, com també el CNES (Centre Nacional d'Estudis Espacials Francès), amb el seu suport econòmic i tecnològic.

El curset serà d'abast europeu, amb la participació d'especialistes italians, portuguesos, francesos i bàsicament catalans. Els coordinadors del curset, dirigit per Max Guy, membre del Consell d'Europa, són l'arqueòleg Enric Sanmartí i Josep Maria Solias, membre del Centre Europeu per a la Sensibilització del Patrimoni Cultural.

La iniciativa obeeix a l'objectiu de formar especialistes en el món de l'arqueologia mitjançant noves tecnologies aplicades al patrimoni. La teledetecció, o detecció a distància, té els seus principis fonamentals en el camp de la geologia. La seva aplicació a l'arqueologia és relativament recent. El curset se centra en la detecció a partir de satèl·lits artificials i fotografia aèria. Els

A l'esquerra, detall d'un mosaic. A la dreta, dalt, peristili sobre un criptopòrtic d'una casa romana. Baix, restes del temple republicà i del pòrtic.

satèl·lits utilitzats són els *Lancet 4 i 5*, però bàsicament el *Spot 1*, satèl·lit francès d'alta precisió i de cost molt més reduït que els *Lancet* americans. Es tracta d'una experiència pionera a l'estat espanyol, i aplicada només a la ciutat grega de Paestum, al sud de Nàpols, també experimentalment. La utilització del *Spot 1* en aquest camp és operativa des de 1986. La innovació tecnològica implica també, segons Josep Maria Solias, un canvi de mentalitat en l'estudi del jaciment. «Fins el moment —ens ha manifestat— s'havia estudiat la visió del jaciment en relació a l'entorn. La teledetecció permet orientar les investigacions de manera que, partint de la part externa, es detectarà amb una major precisió la part interna del jaciment».

Els organitzadors confien que després d'una segona edició, que es repe-

tiria l'any vinent, es podrà elaborar alguna hipòtesi més fonamentada sobre els orígens i l'evolució de la ciutat greco-romana. Potser algunes deduccions d'aquestes investigacions podrien alterar la teoria clàssica mantinguda fins ara, si s'arribés a demostrar una ubicació diferent de la que es pensava del que era el port grec, o fins i tot l'existència de més d'un port.

Més enllà de les hipòtesis, el curset ens suggereix que la tecnologia punta aplicada a les investigacions arqueològiques de la ciutat clàssica d'Empúries implica un canvi de mentalitat profund i atractiu: el que es dedueix de la possibilitat de contemplar la història clàssica com a evolució, i de posar-la a l'abast d'un potencial creixent nombre d'interessats i estudiosos, mitjançant els mitjans tecnològics disponibles de finals del segle XX. □